

odvjetnik **DAMIR JELUŠIĆ**, dipl.iur.
Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić,
Šulina, Stanković, Jurcan&Jabuka
Rijeka, Nikole Tesle 9/V-VI.
E-mail: immobilis@iskon.hr
Mob: 098 215983

**ODGOVORNOST NAKLADNIKA MEDIJA ZA PUBLIKACIJU
FOTOGRAFIJA SNIMLJENIH NA JAVNIM MJESTIMA - PRAVNA
PITANJA, (NE)JEDINSTVENA PRIMJENA ZAKONA I
(NE)UJEDNAČENOST SUDSKE PRAKSE**

1. NORMATIVNI OKVIR

Zakonom o medijima¹ kao temeljnim propisom hrvatskog medijskog prava, u Glavi 6. koja nosi naslov *Odgovornost za štetu*, normirani su procesna pretpostavka koju oštećenik mora ispuniti da bi stekao pravo na ustajanje s tužbom za naknadu neimovinske štete protiv nakladnika medija, prekluzivni subjektivni rok unutar kojeg se tužba radi naknade štete može podnijeti, pretpostavke pod kojima nakladnik odgovara za štetu prouzročenu objavom informacije i pretpostavke egzistencija kojih u konkretnom slučaju nakladnika ekskulpira od deliktne odgovornosti, pravila o teretu dokazivanja istih u parnici, definirana imovinska(materijalna) i neimovinska(nematerijalna) šteta uz propisanu primjenu pravila o obveznim odnosima ukoliko Zakonom nije drukčije propisano, te oblici kojima se oštećenikima naknađuje pričinjena neimovinska šteta. Da bi oštećenik koji smatra da mu je informacijom publiciranom u mediju pričinjena neimovinska šteta mogao steći pravo na ustajanje s tužbom radi naknade štete, on se prethodno nakladniku mora obratiti s zahtjevom za objavu ispravka netočne informacije odnosno isprike u slučajevima kada ispravak nije moguć². Navedeni se zahtjev podnosi glavnom uredniku medija u pisanoj formi u objektivnom prekluzivnom roku od 30 dana računajući od dana objave informacije³, te mora biti obrazložen i potpisan od strane podnositelja, kao i sadržavati sve potrebne podatke o podnositelju i njegovoj adresi⁴. Ukoliko oštećenik zahtjev ne podnese ili ga ne podnese u propisanom prekluzivnom roku, a pred sudom ipak inicira parnični postupak radi naknade štete, sud je tužbu dužan odbaciti rješenjem, iako u praksi, po našem mišljenju nezakonito, sudovi tužbu i tužbeni zahtjev često odbijaju

¹ Zakon o medijima (NN 59/04)

² ZM, čl. 22/2.

³ ZM, čl. 40/2.

⁴ ZM, čl. 40/3.

presudom kao neosnovane⁵. Judikatura: ...*Prema odredbi čl. 22/2. Zakona o medijima (NN 59/04) pravo na tužbu za naknadu nematerijalne štete sukladno općim propisima obveznog prava ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije odnosno isprike nakladnika kada ispravak nije moguć. Uvidom u spis je utvrđeno da su prvo i drugotužiteljica dana 11. srpnja 2006.g. putem svojih punomoćnika uputile zahtjev za objavu ispravka informacije tuženoj sukladno odredbi čl. 22/2. Zakona o medijima, dok trećetužitelj toj obvezi nije udovoljio jer su kao podnosioci spomenutog zahtjeva navedeni samo prvo i drugotužiteljica. Kako bez prethodnog izvansudskog obraćanja nakladniku u svrhu ispravka sporne informacije trećetužitelj nema pravo na sudsku zaštitu jer je prema čl. 22/2. Zakona o medijima prethodni zahtjev za ispravak upućen nakladniku procesna pretpostavka za utuženje koju trećetužitelj u ovom slučaju nije ispunio, valjalo je odlučiti kao pod točkom I. izreke ovog rješenja i tužbu odbaciti u odnosu na njega⁶...* U slučajevima kad oštećenik ispuni ovu procesnu pretpostavku, odnosno otkloni tu procesnu smetnju, a nakladnik ne objavi zahtjev ili oštećenik smatra da mu objavom istog nije u cijelosti sanirao pričinjenu štetu, može pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena, ustati s tužbom radi naknade štete⁷. Dakle, valja istaći da je posrijedi subjektivni rok početak tijeka kojeg se računa od dana oštećenikovog saznanja za objavu informacije, te prekluzivni, a ne zastarni rok, što među inim znači da na njega sud mora paziti *ex officio*. Ako oštećenik tužbu ne podnese pravovremeno, u navedenom roku, sud je tužbu dužan rješenjem odbaciti kao nepravovremenu⁸. Za primijetiti je, komparacijom navedenih odredaba ZM-a s odredbama njime derogiranog Zakona o javnom priopćavanju⁹, da je rok za podnošenje tužbe skraćen sa šest mjeseci na tri mjeseca, te da je u ZJP-u taj rok bio objektivan jer je bilo normirano da se tužba radi naknade štete može podići najkasnije u roku od šest mjeseci od dana objave informacije kojom je šteta prouzročena¹⁰. U pogledu razloga čije postojanje nakladnika ekskulpira od deliktne odgovornosti koji je predmetom ovog rada, valja primijetiti da je u ZJP-a isti bio normiran na gotovo identičan način¹¹ kao i u ZM-u¹². Nadalje, ukoliko oštećenik ispuni navedenu procesnu pretpostavku i tužbom ustane u Zakonom propisanom roku nakladnik u parnici, sada u procesnom svojstvu tuženika, odgovara po načelu predmnijevane krivnje temeljem zakonske odredbe kojom je propisano da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima¹³. To proizlazi kako iz prijevrijedećeg Zakona o obveznim odnosima¹⁴

⁵ OS RI, P-921/06, OS RI, P-227/07, ŽS RI, Gž-3461/07

⁶ OGS ZG, Pn-5706/06

⁷ ZM, čl. 23.

⁸ Zakon o parničnom postupku (NN 54/91, 91/92, 112/99, 117/03 i 84/08), čl. 282/1.

⁹ Zakon o javnom priopćavanju (NN 69/03)

¹⁰ ZJP, čl. 25.

¹¹ ZJP, čl. 22/1. t. 4.

¹² ZM, čl. 21/4. alineja 4

¹³ ZM, čl. 21/1. i 3.

¹⁴ Zakon o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/01)

koji se i dalje primjenjuje u *sub judice* parnicama za naknadu štete u kojima je obveza nastala prije stupanja na snagu novog Zakona o obveznim odnosima¹⁵ po načelu *tempus regit actum*, a kojim je bilo propisano da je onaj tko drugome uzrokuje štetu dužan istu i naknaditi ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje¹⁶, tako i ovog potonjeg sadavrijedećeg kojim je kao osnovno načelo kod odgovornosti za naknadu izvanugovorne štete također ustanovljeno načelo predmnijevane, presumirane ili pretpostavljene krivnje¹⁷. U praksi to znači da je u parnici oštećenik u procesnom svojstvu tužitelja dužan dokazati sve pretpostavke nakladnikove deliktne odgovornosti osim krivnje koja se predmnijeva u stupnju obične nepažnje, a nakladnik je u procesnom svojstvu tuženika dužan dokazati eventualnu egzistenciju pretpostavaka za oslobođenje od deliktne odgovornosti, tzv. *ekskulpacijskih razloga*, što je razvidno iz odredbe koja propisuje da postojanje pretpostavki odgovornosti za štetu dokazuje tužitelj, dok postojanje pretpostavki za oslobođenje od odgovornosti za štetu dokazuje tuženik¹⁸. Egzistenciju kojih ekskulpacijskih razloga tuženik može dokazati da bi se oslobodio od deliktne odgovornosti, čak i u onim slučajevima u kojima je, *nota bene*, tužitelj doista pretrpjeo štetu, normirano je Zakonom¹⁹. Za potrebe ovog članka apostrofiramo odredbu kojom je propisano da nakladnik ne odgovara za štetu ako je informacija kojom je šteta učinjena fotografija oštećenika snimljena na javnome mjestu ili je fotografija oštećenika snimljena uz njegovo znanje i pristanak radi objavljivanja, a oštećenik nije zabranio objavljivanje, odnosno ograničio pravo autora fotografije na iskorištavanje djela²⁰. Iz navedenog je evidentno da je ovom odredbom zakonodavac anticipirao dvije situacije do kojih životno može doći prigodom publikacije fotografija u medijima. Prvu, u kojoj nakladnik medija publicira fotografiju oštećenika snimljenu na javnom mjestu, i drugu, u kojoj nakladnik medija publicira fotografiju oštećenika snimljenu uz njegovo znanje i pristanak radi objavljivanja, a oštećenik nije zabranio objavljivanje, odnosno ograničio pravo autora fotografije na iskorištavanje djela. U ovom članku pravno ćemo se pozabaviti prvom situacijom, iz razloga jer ne postoji ujednačena sudska praksa u pogledu pravne interpretacije tog *ekskulpacijskog razloga* od strane sudova s obzirom da isti putem pojedinih svojih odluka posvema pogrešno pravno interpretiraju, a gdjekad osebujujnim pravnim interpretacijama i posvema anuliraju *ratio legis* u tom zakonskom dijelu, i jer judikatura Vrhovnog suda koji u skladu s odredbom čl. 24. Zakona o sudovima²¹, među

¹⁵ Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05)

¹⁶ stari ZOO, čl. 154.

¹⁷ novi ZOO. čl. 1045.

¹⁸ ZM, čl. 21/6.

¹⁹ ZM, čl. 21/4. alineje 1-6.

²⁰ ZM, čl. 21/4. alineja 4.

²¹ Zakon o sudovima (NN 150/5 i 16/07)

inim, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana, te jednakost sviju pred zakonom, manifestirana kroz neke njegove sentence u kojima je sublimirano pravno mišljenje istog o tom pravnom pitanju, uglavnom datira još iz vremena dok je ovu materiju regulirao Zakon o javnom informiranju²² koji u odredbi kojom su bili normirani *ekskulpacijski razlozi* uopće nije regulirao pitanje publiciranja fotografija snimljenih na javnim mjestima²³.

2. JAVNO MJESTO U SMISLU ODREDBE ČL. 21/4. ALINEJA 4. ZM-a

Kako rekosmo, Zakonom je propisano da nakladnik ne odgovara za štetu ako je informacija kojom je šteta učinjena fotografija oštećenika snimljena na javnome mjestu. Slijedom toga, kada tuženik u parnici istakne prigovor egzistencije tog *ekskulpacijskog razloga*, parnični sud u dokaznom postupku, po našem mišljenju, mora utvrditi samo jednu pravno relevantnu činjenicu utvrđivanje koje je *conditio sine qua non* za odluku o (ne)osnovanosti tog prigovora, a to je činjenica je li mjesto na kojem je fotografija snimljena javno ili nije. S obzirom da Zakon ne definira koja se sve mjesta mogu supsimirati pod zakonsku sintagmu o *javnim mjestima*, smatramo da takvim mjestima treba smatrati sva ona mjesta kojima nesmetano, dragovoljno, slobodno i uz poštivanje određenih uvjeta za pristup takvim mjestima može pristupiti svatko tko to želi. Primjerice, takvim mjestima možemo smatrati ulice, trgove, javne plaže, parkove, stadione, kina, kazališta, kafiće, restorane, sportske dvorane i slično. Nekima se od tih mjesta može pristupiti bez prethodnog ispunjavanja bilo kakvih uvjeta, primjerice ulicama, parkovima ili javnim plažama, dok je za pristupanje drugima potrebno ispuniti određeni uvjet, primjerice kupiti kartu za ulazak u kino, kazalište ili stadion, ali ovo potonje ne znači da i ta mjesta u smislu Zakona ne možemo smatrati javnima. Dapače, i njih neupitno valja smatrati javnima u smislu zakonske odredbe. *Argumentum a contrario*, nejavnim mjestima treba smatrati sva ona mjesta za pristup kojima je zbog naravi i svrhe takvih mjesta potrebno nečije odobrenje, dozvola ili pristanak, primjerice stanove, kuće, bolnice, sudove, privatne plaže, urede, tvornice i slično.

3. POSTUPANJE PARNIČNOG SUDA NAKON TUŽENIKOVOG ISTICANJA PRIGOVORA EGZISTENCIJE OVOG EKSKULPACIJSKOG RAZLOGA U PARNICI

S obzirom na činjenicu da ZM, ponovimo, propisuje da se *...nakladnik oslobađa odgovornosti za naknadu štete...ako je informacija kojom je šteta učinjena fotografija oštećenika*

²² Zakon o javnom informiranju (NN 22/92)

²³ ZJI, čl. 31/1. t. 1-5.

snimljena na javnome mjestu..., smatramo da kada sudovi po tuženikovom istaknutom prigovoru snimljenosti fotografije na javnom mjestu utvrđuju postoje li zakonske pretpostavke za ekskulpaciju oni temeljem smisla, svrhe, duha i stilizacije citirane norme koja ne ostavlja mjesta različitim pravnim interpretacijama ili čak takvim pravnim interpretacijama koje potpuno anuliraju njen smisao i svrhu, što ćemo prezentirati citiranjem obrazloženja nekih recentnih Presuda, trebaju utvrditi, temeljem dokaza na tu okolnost predloženih po tuženiku jer je teret dokazivanja te činjenice u parnici na njemu, samo jednu pravno relevantnu činjenicu, a to je da li je inkriminirana fotografija snimljena na javnom mjestu ili nije, i potom tu utvrđenu činjenicu supsimirati pod citiranu odredbu materijalnog prava. Naime, iz citirane je odredbe neupitno da je zakonodavčeva volja prilikom inkorporiranja tako stilizirane odredbe u zakonski tekst bila da se nakladnik ekskulpira od deliktne odgovornosti spram oštećenika čak i pod uvjetom da je oštećenik doista pretrpjeo štetu, u pravilu neimovinsku, dakle čak i u slučajevima kad je publicirana fotografija objektivno povrijedila oštećenikov ...*ugled, čast, slobodu ili prava ličnosti...* prouzročivši mu duševne bolove čija jačina opravdava dosudu pravične novčane naknade²⁴, odnosno povrijedila njegova prava osobnosti²⁵, što za pravnu posljedicu ima aplikaciju odredbe novog ZOO-a koja normira da će sud ...*u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema*²⁶... Nažalost, u judikaturi koja će nastavno biti citirana, sudovi često potpuno pogrešno pravno interpretiraju onaj dio citirane odredbe po kojem se nakladnik oslobađa odgovornosti za naknadu štete čak i u slučajevima kad je objavljenom informacijom u formi fotografije šteta oštećeniku doista i pričinjena, zauzimajući pravne stavove po kojima, bez obzira što tuženici u dokaznom postupku neupitno i nedvojbeno dokažu činjenicu snimljenosti fotografije na javnom mjestu, to nije dostatno za ekskulpaciju nakladnika ukoliko oštećenik/tužitelj dokaže da je objavom fotografije pretrpjeo štetu. Takvi su pravni stavovi sudova, po našem mišljenju, posvema pravno neosnovani i nemaju pravnu podlogu u odredbi ZM-a kojom je normiran ovaj *ekskulpacijski razlog već, sasvim opozitno, potpuno pravno anuliraju njen smisao i svrhu, koja će biti objašnjena u sljedećem poglavlju, pa zauzimanjem takvih pravnih stavova u obrazloženjima presuda sudovi posvema pogrešno primjenjuju materijalno pravo. Produkt su takvog nezakonitog postupanja usvajajuće ili djelomično usvajajuće presude kojima se nakladnike nezakonito obvezuje na isplaćivanje novčanih naknada, iako za to ne postoji zakonska*

²⁴ *stari ZOO, čl. 200/1.*

²⁵ *novi ZOO, čl. 19/2.*

²⁶ *novi ZOO, čl. 1100/1.*

podloga, odnosno iako su ih sudovi u takvim slučajevima pravilnom primjenom materijalnog prava trebali ekskulpirati od deliktne odgovornosti ako su u dokaznom postupku dokazali pravno relevantnu činjenicu snimljenosti publicirane fotografije na javnom mjestu.

4. SMISAO I SVRHA ODREDBE ČL. 21/4. ALINEJA 4. ZM-a

Pri razmatranju ove odredbe zakona valja poći od pitanja koji je bio *mens legislatoris* pri zakonodavčevom integriranju iste u onaj dio Zakona kojim su normirani *ekskulpacijski razlozi*. Njegova je namjera, naime, bila napraviti jasnu distinkciju između medijskog publiciranja fotografija snimljenih na javnim mjestima s jedne strane, za publiciranje kojih se ne traži pristanak i odobrenje fotografirane osobe te, s druge strane, publiciranja privatnih fotografija i fotografija snimljenih na nejavnim mjestima za čiju je publikaciju nakladniku potreban prethodni pristanak i odobrenje fotografiranog. Drugim riječima, razlog je takvog normiranja ležao u činjenici da svatko onaj tko pohodi i obitava na nekom javnom mjestu, bila to javna plaža, stadion, kazalište, park ili neko ino javno mjesto, mora biti svjestan činjenice da već samim boravkom na takvom mjestu gubi pravo na jedan dio svoje privatnosti na koju, primjerice, ima pravo u vlastitom stanu, kući ili dvorištu, te da takav boravak povlači za sobom određene konzekvence i mogućnosti, među inima i mogućnost da bude fotografiran, a fotografija potom publicirana u medijima. Dakle, smisao je navedene odredbe u tome da svatko onaj tko se nalazi na nekom mjestu koje se smatra javnim sam odgovara za način na koji će se ponašati i prezentirati na tom mjestu, da se boravkom na tom mjestu svojevolarno i dragovoljno odriče dijela svoje privatnosti u kojoj nesmetano može uživati na nejavnim mjestima, te da, posljedično tome, svjesno ili nesvjesno, a u smislu Zakona po našem mišljenju sasvim pravno irelevantno, pristaje i na sve posljedice koje boravak na nekom javnom mjestu može prouzročiti. Stoga, zaključno, smisao je i svrha opisanog normiranja bila u tome da za fotografije snimljene na javnim mjestima vrijedi pravilo slobode objavljivanja²⁷.

5. JUDIKATURA - INSUFICIJENTNOST, NEUJEDNAČENOST, NEJEDINSTVENA PRIMJENA ZAKONA I KRITIKA

5.1. JUDIKATURA VRHOVNOG SUDA

Vrhovni sud je o ovom materijalnopravnom pitanju zauzeo pravni stav u nekoliko svojih sentenci, međutim, sve one proizlaze iz parnica koje su se vodile po odredbama davno

²⁷ Havkić, Alaburić, Marijan, *KOMENTAR ZAKONA O JAVNOM PRIOPĆAVANJU*, V&V inženjering, Zagreb, 2000.g., str. 101. i 102.

derogiranog ZJI-a, pa ih treba uzeti s rezervom jer, kako je uvodno apostrofirano, isti u sebi nije imao integriran ovaj *ekskulpacijski razlog*. Tako Sud u dvjema sentencama izlaže svoje pravno mišljenje po kojem *...ne postoji odgovornost nakladnika za štetu koju trpi tužitelj objavljivanjem fotografije tužitelja na javnom mjestu gdje je izložen pogledima mnogih ljudi*²⁸... Dakle, iz citiranog bi se dalo zaključiti da i Vrhovni sud smatra da za fotografije snimljene na javnim mjestima vrijedi pravilo slobode objavljivanja. Međutim, u jednoj inoj svojoj odluci u kojoj Sud iznosi pravni stav po kojem *...sama okolnost da se na plakatu nalazi fotografija koja nije uvredljivog sadržaja, a inače je snimljena na javnom mjestu ne daje pravo na naknadu štete*²⁹... Sud je na posredan način iznio stav po kojem postoji sloboda objavljivanja fotografija snimljenih na javnim mjestima, osim ukoliko nisu uvredljive za fotografiranu osobu. U pogledu potonjeg citata, prvo opet valja akcentirati da je posrijedi odluka donijeta temeljem ZJI-a, pa je i kod nje krajnje upitno manifestira li ona pravni stav Suda u smislu odredbe čl. 21/4. alineja 4. ZM-a. No, ako bi to bio pravni stav Suda, smatramo da bi on bio pravno neutemeljen iz već obrazloženih razloga, jer je za odluku o ekskulpaciji nakladnika pravno irelevantno je li publicirana fotografija za tužitelja subjektivno uvredljiva i je li mu njenom objavom doista pričinjena šteta. Naime, kako je već istaknuto, to je činjenica koju je u parnici suvišno, nepotrebno i procesno neekonomično utvrđivati ako tuženik dokaže činjenicu snimljenosti fotografije na javnom mjestu, u kojim slučajevima nakladnik mora beziznimno biti ekskulpiran bez obzira na oštećeniku eventualno pričinjenu štetu publikacijom fotografije.

5.2. JUDIKATURA OPĆINSKIH I ŽUPANIJSKIH SUDOVA

Već smo spomenuli kako je judikatura u pogledu ovog pravnog pitanja često zakonski posve neutemeljena, a iz citiranja dvaju Presuda Županijskog suda u Zagrebu biti će razvidna i njena neujednačenost čak i na istom odjelu, Građanskom, tog Suda. U prvoj od tih dvaju Presuda sud je ustvrdio kako se *...problem s fotografijama oštećenika u praksi najčešće pojavljuje kada fotografije nisu objavljene kao glavna informacija, već kao ilustracija te informacije. Ako je ta glavna informacije negativno intonirana, a kao ilustracija se objavi fotografija snimljena na javnom mjestu, ali koja nema povezanosti s osobama o kojima se u glavnoj informaciji radi, treba uzeti da se tada negativni ton glavne informacije svakako povratnom vezom reflektira na osobe na fotografiji. U tom se slučaju nakladnik neće moći osloboditi svoje odgovornosti ako pri tom bude narušen čast odnosno ugled*

²⁸ VS RH, Rev-2049/89 i Rev-2016/98

²⁹ VS RH, Rev 502/1998

tih osoba, mada su zadovoljeni uvjeti koje propisuje čl.21. st.4. Zakona o medijima³⁰... U drugoj, pak, Sud zauzima dijametralan pravni stav: ...problem s fotografijama oštećenika u praksi se najčešće pojavljuje kada fotografije nisu objavljene kao glavna informacija, već kao ilustracija te informacije. Ako je ta glavna informacija negativno intonirana, a kao ilustracija se objavi fotografija snimljena na javnom mjestu, ali koja nema povezanosti s osobama o kojima se u glavnoj informaciji radi, treba uzeti da se tada negativni ton glavne informacije svakako povratnom vezom reflektira na osobe na fotografiji. I u tom se slučaju nakladnik može osloboditi odgovornosti ako pri tom bude narušen čast odnosno ugled tih osoba, pod uvjetom da su zadovoljeni uvjeti koje propisuje čl. 21. st.4. Zakona o medijima.(čl.21. st.4.)³¹... Dakako, pravno je osnovan sudski stav zauzet u potonjoj odluci, jer je Sud ispravno utvrdio da nakladnika treba ekskulpirati i u situacijama u kojima publicirane fotografije narušavaju čast i ugled pojedinih osoba pod uvjetom da su snimljene na javnom mjestu. Za razliku od tog Suda, sudska je praksa Županijskog i Općinskog suda u Rijeci u pogledu ovog pravnog pitanja ujednačena, ali se ta ujednačenost nažalost manifestira kroz, po našem mišljenju, pravno neosnovane judikate bazirane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Tako je Županijski Sud u Rijeci, u obrazloženju Presude kojom je kao osnovanu potvrdio Presudu Općinskog suda u Rijeci³² zauzeo pravni stav po kojem jetuženik kao nakladnik upravo navedenom fotografijom tužiteljice u toplessu istu stavio u prvi plan, te je takvim načinom prikazivanja fotografije na naslovnici N. L. povrijedio privatnost tužiteljice i njezino pravo da se na javnim plažama kupa u toplessu, čime je povrijeđeno njeno dostojanstvo kao osobno pravo, što je tuženik dužan poštivati, jer tužiteljica je pristala na kupanje na javnoj plaži i da bude izložena pogledima ljudi koji se oko nje kupaju, a nije pristala niti je mogla znati da će njezina fotografija izaći na naslovnici N. L. i da će svim čitateljima N. L., uključujući obitelji, prijatelje i radne kolege, biti dostupna slika tužiteljice sa plaže na kojoj je bila u toplessu³³... Isti je Sud u jednoj drugoj, činjenično i pravno veoma sličnoj parnici, obrazlažući Presudu kojom je kao osnovanu potvrdio Presudu Općinskog suda u Rijeci³⁴ deklarirao stav po kojem ...pokraj neprijeporno utvrđene činjenice da tužiteljica nije dala pristanak da se njena fotografija sa plaže, na kojoj se jasno uočava i prepoznaje tužiteljica obnaženih grudiju, objavi u rečenom dnevniku, bez osnova je stajalište tuženika da je u ovom slučaju, budući da je fotografija snimljena na

³⁰ ŽS ZG, Gž-1041/97

³¹ ŽS ZG, Gž-991/99

³² OS RI, P-2535/02

³³ ŽS RI, Gž-6873/05-3

³⁴ OS RI, P-4601/03

javnom mjestu, oslobođen od odgovornosti za naknadu štete. To je zato jer se i onda kad je fotografija snimljena na javnom mjestu, u ovom slučaju na plaži, nakladnik ne oslobađa odgovornosti za naknadu štete jer se takvom objavom u dnevnom tisku, bez pristanka osobe na koju se fotografija odnosi, prikazuju intimni dijelovi tijela odnosno osobe, što nema sumnje vrijeđa psihu te osobe, odnosno objektivno gledajući izaziva i može izazvati povredu privatnosti, ugleda i časti te dostojanstva u sredini u kojoj ta osoba živi i radi³⁵... Ergo, ti sudovi smatraju da je za publiciranje fotografija snimljenih na javnim mjestima prethodno potrebno ishoditi pristanak fotografiranog, iako Zakon ishođivanje tog pristanka uopće ne traži, što je evidentno iz citirane odredbe ZM-a, već ga traži samo za objavljivanje privatnih fotografija i ...fotografija oštećenika snimljenih uz njegovo znanje i pristanak radi objavljivanja... Ponovimo, takve pravne stavove smatramo posvema zakonski neutemeljenima, te protivnima smislu, svrsi i duhu navedene odredbe, čime se njen pravni smisao i svrha potpuno pravno anulira, a posljedično tome nakladnici u svojstvu tuženika nezakonito znatno imovinski oštećuju zbog obvezivanja na isplaćivanje često nemalih iznosa novčanih naknada.

5.3. JUDIKATURA USTAVNOG SUDA

Ustavni sud je svoj pravni stav o ovom pravnom pitanju zauzeo u jednoj relativno recentnoj odluci u obrazloženju koje stoji: ...što se tiče objavljivanja podnositeljeve fotografije koju on nije tuženiku ni dao, niti pristao na njenu objavu, utvrđeno je da je podnositeljeva fotografija snimljena na javnom mjestu. Prema odredbi članka 23. stavka 1. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 83/96, u daljnjem tekstu: ZJP) nakladnik se oslobađa odgovornosti ako je informacija kojom je šteta učinjena...fotografija oštećenika snimljena na javnom mjestu ili fotografija oštećenika snimljena uz njegovo znanje ili pristanak radi objavljivanja... Postojanje pretpostavki odgovornosti za štetu dokazuje tužitelj, a postojanje pretpostavki za oslobađanje od odgovornosti dokazuje tuženik, sukladno odredbi članka 23. stavka 2. ZJP-a. Kako podnositelj nije dokazao da su informacije koje su o njemu u spornom članku objavljene neobjektivne i neistine, te polazeći od toga da njegova fotografija, koja je uz navedeni članak objavljena, nije pribavljena niti objavljena na nezakoniti način, to su sudovi u cijelosti odbili njegov tužbeni zahtjev za naknadu štete³⁶... Smatramo da i iz citiranog na posredan način proizlazi da su pravni stavovi navedenih sudova po kojima je za publikaciju fotografije snimljene na javnom mjestu navodno potrebno

³⁵ ŽS RI, Gž-2444/06

³⁶ US RH, U-III/4365/2005

prethodno ishodaenje pristanka fotografirane osobe potpuno neosnovani, kao i da je pravno motrište Ustavnog suda da se fotografije snimljene na javnim mjestima mogu slobodno publicirati.

6. ZAKLJUČAK

Evidentna insuficijentnost i neujednačenost citirane judikature u pogledu ovog pravnog pitanja, kao produkt nejedinstvene primjene Zakona i često pogrešne primjene navedene materijalnopravne odredbe u praksi, posljedično rezultiraju pravnom nesigurnošću i povredama Ustavom zajamčenog načela jednakosti sviju pred zakonom i vladavine prava kao jedne od temeljnih ustavnopravnih vrednota. S obzirom da se u parnicama radi naknade štete ove vrste redovna revizija po vrijednosnom kriteriju³⁷ revizijskom sudu može izjaviti veoma rijetko jer vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude tek iznimno prelazi cenzus od 100.000,00 HRK, pravni je instrument za kojim nakladnici mogu posegnuti u intenciji za ujednačavanjem sudske prakse i jedinstvenom primjenom zakona radi zaštite svojih pravnih i imovinskih interesa zahtjev za jedinstvenom primjenom zakona koji mogu podnijeti Vrhovnom sudu uz ispunjavanje uvjeta anticipiranih odredbama ZOS-a³⁸, a o kojem se onda odlučuje na sjednici Građanskog odjela istog, te je na istoj zauzeto pravno shvaćanje Suda obvezno za sudove u svim postupcima na koje se to pravno shvaćanje odnosi, a u kojima do dana njegovog donošenja nije donesena pravomoćna sudska odluka³⁹. Drugi je pravni instrument koji im stoji na dispoziciji u zaštiti njihovih prava nakon iscrpljivanja redovnog pravnog puta ustavna tužba koju Ustavnom sudu mogu izjaviti protiv pravomoćnih presuda u predmetima u kojima izjavljivanje revizije nije dopušteno iz već elaboriranih razloga⁴⁰. Treći je pravni instrument za kojim mogu posegnuti nakon najnovijeg noveliranja ZPP-a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku⁴¹ podnošenje izvanredne revizije revizijskom sudu protiv drugostupanjske presude u slučajevima u kojima smatraju da odluka u sporu ovisi o rješenju materijalnopravnog pitanja pravilne primjene odredbe čl. 21/4. alineja 4. koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnost građana⁴², poglavito ako su ispunjeni uvjeti za izjavljivanje ove vrste revizije koji su u zakonski tekst inkorporirani spomenutim noveliranjem⁴³. Konačno, zaključno

³⁷ ZPP, čl. 382/1. t. 1

³⁸ ZOS, čl. 59

³⁹ ZOS, čl. 59/7.

⁴⁰ Ustavni zakon o ustavnom sudu, čl. 62.

⁴¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN 84/08)

⁴² ZPP, čl. 382/2.

⁴³ ZPP, čl. 382/2., t. 1.-4.

valja napomenuti da se zakonodavčeva volja pri normiranju ovog *ekskulpacijskog razloga* može utvrditi i putem instituta vjerodostojnog tumačenja zakona, ali uz pripomenu da su ovlaštene predlagatelji za davanje istog samo ovlaštene predlagatelji zakona, a to su svaki zastupnik u saboru, radna tijela sabora, klubovi zastupnika i Vlada Republike Hrvatske⁴⁴.

Rijeka, 23. listopada 2008.

Knjige:

Havkić, E., Alaburić, V., Marijan, R., *KOMENTAR ZAKONA O JAVNOM PRIOPĆAVANJU, V&V inženjering*, Zagreb, 2000.

⁴⁴ Ustav Republike Hrvatske, čl. 82., Poslovnik Hrvatskog sabora, čl. 129/1.